

Vysokoctený Pane!

So želaním šťastlivého nového roku, idem Vás hneď za horúca, hneď v jeho prvom týždni prosiť o radu a pomoc vo veciach tunajšieho „knihkupecko-nakladateľského spolku a spoluvlastnickeho domu“.

I. Tunajší „knihkupecko nakladateľský spolok“ má tento účel: aby založil tu v T[určianskom] Sv[ätom] Martine knihkupectvo (: *lokálne* pre T[určianský] Sv[ätý] Martin a turčianskú stolicu, asi 60 000 obyvateľov, *centrálne* pre Slovensko:) zriadenú kolportážu do rúk nášho ľudu i našej inteligencie hodiacich sa spisov, vydával dobré, zvlášte ľudové spisy; prostredne: *aby inicioval rezkejší literárny život vo všetkých vrstvách slov[enského] národa.*^a

Ku založeniu tohto spolku viedla nás tá smutná skúsenosť, že i to málo – neveľa, čo spisovatelia naši produkujú a vydajú – až na kolaudanc – nedostáva sa medzi ľud, žerú mole, – že aj konzum inoslovanských lit[erárnych] plodov, zvlášte *českých* od 60. rokov veľmi klesol. Slovensko a slovenské spisy systematicky ešte aj z domov slovenských vytiská maďarská, zvlášte ale nemecká spisba, do domu kolportované.

Keď nám národ náš na účele tieto len 6 000 zl. *dal ku dispozicii* nie tolko, koľko sme my proeliminováli, ustrojili sme spolok náš na základe týchto 6 000 zl., s tým predsavzatím, že predbežne *nakladateľstvo* nebudeme pestovať.

P. Wiesner, v jeseni r. 1888, keď sme sa ho strany založenia knihkupectva radili povedal nám: že ku tomu dostačí obchodný kapitál pr[ibližne] 5 000 zl. a prisľúbil nám, že sa pri podniku našom s 1 000 zl. čo tichý spoločník zúčastní, a spoľahlivého, a schopného závodníka zaopatrí. Hneď vtedy určili sme, že kupectvo to otvorí sa po dostavaní „Domu“ v miestnosťach donedávna našim kasínom obývaných.

Radosti v kruhoch našich, že sa p. Wiesner takto osvedčil, bola veľká, zvlášte preto, že sme z toho dedukovali života schopnosť nášho podniku.

Zabezpečiac predošlé miestnosti nášho Kasína pre toto knihkupectvo v dec[em]bri pr[edošlého] r[oka] poslali sme p. Wiesnerovi na podpis osnovu spoločenskej zmluvy a prosili sme ho, aby nám závodníka ešte pred sviatkami poslal, že by sa kupectvo 1ho t[ohoto] m[esiaca] otvoriť mohlo.

Keď sme sa takto už u cieľa byť domnievali, odpísal nám p. Wiesner, že sa s 5 000 zl. nič nedá previesť, aby sme od nášho predsavzatia upustili, ak väčší kapitál zosbierať nemôžeme; o svojom zúčastnení alebo nezúčastnení sa, nepísal nám ani slova.

Z toho je jasné, že p. Wiesnerovi od nášho podujatia chuť odpadla.

Nakoľko sám T[určianský] Sv[ätý] Martin s 2. tlačiarňami (: našou a maďarskou :), s 3. peňažnými ústavmi, 3 konfesijnými, niekoľko štátnymi školami

a úradmi, tým ale viac celý Turiec so všetkými jeho školami, je dosť pekný terén pre takýto podnik, ďalej nakoľko v tom prípade, ale sa kupectvo toto či pod *viechou nášho spolku, či pri našom účastenstve zriadiť*, všetko čo na Slovensku slovensky zmýšľa a dychá, či kňaz, či učiteľ, či advokát, či súkromník atď. od nás odoberať bude všetko, čo do knihkupectva zasahuje a na sklade držať budeme, mal by sa z čisto – špekulatívnych príčin najst' u Vás odborník, *ktorý by obchod tento či už pod menom nášho spolku, a či pri účasti našej čím skorej ku nášmu a svojmu prospechu a súčasne ku prospechu našej i Vašej literatúry zriadiť.*^b

Cieľ týchto mojich riadkov je, aby Ste nám takéhoto odborníka poradili.

Keď literatúra naša ešte v plienkách, a čo kto doma nemá, u suseda berie; zbytočné by bolo slovo šíriť o tom, či pojednávaná otázka aj záujem Vašej literatúry tanguje.^c Já na mieste tých pánov, čo nám pri každej zavdanej príležitosti kladú otázky „proč ste se odtrhli?“, bol by som keď nie prví, hneď počiatkom 60. rokov dobre dotírované^d knihkupectvo v T[určianskom] Sv[ätom] Martine zriadiť.

II. „Spoluvlastnícky dom“ sme jako tak – vzdor tomu, že spoluvlastníci na podiely nimi odpísané 6 000 zl. r. č.^e dlhujú, a za príkladom nášho Hurbana¹ 600 zl. podpisavšieho, ale dosavad' ani krajciarů nezaplátivšieho, platiť nechcú, – i dostavili i zariadili; že naň pod mojím a Halašovým menom pri okolnostiach týchto okolo 27 000 zl. dlhujeme, je prirodzené, bo veď sme prijali len 28 000 zl., no vydali ale až vyše 55 000 zl. r. č.

Tento dlh zapričiňuje mne, a nielen mne, ale aj všetkým našim dobrým ľuďom mnoho starostí. Dokiaľ sa ho neoprostíme, bude sa podujatie domu kolembať v povetří medzi zemou a nebom, jako truhla Mohamedova, a ponevác nám v Prahe lanského roku povedané bolo, že sme prineskoro prišli, a že sa snad' toho roku skorej bude môcť niečo v záujme nášho „domu“ urobiť, obraciam sa len Vám s tou srdečnou žiadosťou: aby ste v kruhoch Vám a súčasne nášmu cieľu prístupných záujom nášho domu patronizovať ráčili, a súčasne ale len sa s p. dr. Čiernym schádzať, alebo ak vám vyhladať ho z akýchkoľvek príčin ťažko nepadne, – aby ste sa od neho dovedeli, a nám odpísali, či môžeme ešte niečo z Čiech na náš dom očakávať?

Prosiac Vás za odpustenie, že som vás s týmito mojimi riadkami núdil, zostal som s výrazom zvláštnej úcty.

v T[určianskom] Sv[ätom] Martine dňa 7. januára 1890

Váš

úprimný ctiteľ

Matúš Dula

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-I-16, k. 689. Originál, rukopis.

JIRÁSEK, J. Z korešpondencie predstaviteľov českého a slovenského národného hnutia na prelome 19. a 20. storočia (II. časť). In *Historický časopis* 17 (1969), č. 3, s. 427–429.

a – V textu jsou slova po levé straně zvýrazněny vlnovkou.

b – Zvýrazněno čarou vlevo na začátku řádků.

c – Tangovat' – dotýkat se.

d – Dotované.

e – Rakouského čísla.

1 – Svezozára Hurbana Vajanského.

M. Dula T. G. Masarykovi
Martin, 14. ledna 1890

/11

Vysokoctený pane!

Pokladám si za povinnosť uvedomiť Vás, že pp. Bursík a Kohout následkom vyzvania p. dr. Černého odhodlali sa bez spolčenia sa s námi – filiálku svojho obchodu v T[určianskom] Sv[äťom] Martine otvoriť.

Menovaní páni majú v Marci – apríli sem prísť k vôli orientovaniu sa o pomeroch miestnych, úredných, a o odbyte.

Aby náš Martin zlý dojem na nich neurobil, obraciam sa ku Vám vysokoctený pane! s tou úctivou žiadosťou, aby Ste pp. Bursíkovi a Kohoutovi príležitostne vysvetliť ráčili, čo môžu očakávať od svojej filiálky, keď ona bude pre T[určianský] Sv[äťý] Martin a Turiec lokálnym, a pre Slovensko, celú našu inteligenciu centrálnym kníhkupectvom.

Ráčite prijať výraz zvláštnej úcty s ktorou sa ku Vám chová

Vám oddaný
Matúš Dula

T[určianský] Sv[äťý] Martin 14/I 1890

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-I-16, k. 689. Originál, rukopis.